

בס"ד. אחרון של פסח ה'תשל"ח*

כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות¹, ומביא כ"ק מו"ח אדמו"ר במאמרו ד"ה זה [שנאמר לפני שלשים שנה²] דיוק הזהר³ בזה שנאמר כימי לשון רבים, הרי יציאת מצרים היתה ביום אחד (בחד זמנא נפקו), וכן בזכירת גאולת מצרים כתיב למען תזכור את יום צאתך מארץ מצרים (יום לשון יחיד), ולמה נאמר כאן כימי לשון רבים. ומבאר, שכל הימים מהזמן דיציאת מצרים עד הגאולה העתידה הם ימי צאתך מארץ מצרים, ולכן נאמר כימי לשון רבים.

וממשיך בהמאמר, דלהבין זה יש להקדים דאיתא במשנה⁵ עה"פ⁴ למען תזכור את יום צאתך מארץ מצרים כל ימי חיך, ימי חיך העולם הזה כל ימי חיך להביא לימות המשיח. וצריך להבין, הרי גאולה העתידה תהי' נעלית הרבה יותר מהגאולה דיציאת מצרים [הן בנוגע להגאולה עצמה, שהגאולה העתידה תהי' גאולה שלימה שאין אחרי' גלות משא"כ הגאולה דיציאת מצרים⁶, והן בנוגע להגילויים שהגאולה, שהגילויים שיהיו בגאולה העתידה יהיו נעלים הרבה יותר מהגילויים שהיו בהגאולה דיציאת מצרים⁷], ולמה יזכירו לע"ל הגאולה דיציאת מצרים. ומבאר⁸ שבהגאולה דיציאת מצרים נתחדש ענין עיקרי – פתיחת הצנור דכל הגאולות, גם דגאולה העתידה. ולכן, כל הימים מהזמן דיציאת מצרים עד גאולה העתידה הם ימי צאתך מארץ מצרים, ימי לשון רבים. ולכאורה יש לומר, שהקשר דשני הענינים שבהמאמר [הענין דימי לשון רבים, וזה שיזכירו יציאת מצרים גם בימות המשיח], הוא, כי הענין דימי לשון רבים הוא לפי שבהגאולה דיציאת מצרים נפתח הצנור דכל הגאולות

* יצא לאור בקונטרס כ"ח סיון – תנש"א, "לקראת יום הבהיר כ"ח סיון, שבו יצא כ"ק אדמו"ר שליט"א (יחד עם – יבח"ח – הרבנית הצדקנית נ"ע) מן המיצר דעמק הכבא האירופאי, והגיע צלחה לארצות הברית (יום ב', כ"ח סיון ה'תש"א), שאז התחילה תנופה חדשה בהתחזקת והפצת התורה והיהדות והפצת המעינות, ע"י כ"ק אדמו"ר (מהור"צ) נ"ע, ביסודו את המוסדות המרכזיים "מחנה ישראל", "קה"ת" ו"מרכז לעניני חינוך", ומסרם להנהלת כ"ק אדמו"ר שליט"א, ובפרט שבכ"ח סיון השתא ימלאו יובל שנים להיציאה מן המיצר (יום ב' כ"ח סיון ה'תש"א – יום ב' כ"ח סיון ה'תנש"א) – הננו מוציאים לאור את המאמר ד"ה כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות. . אשר, נוסף על שייכותו המיוחדת לשנה זו, "הי' תהא שנת אראנו נפלאות", שייך במיוחד למלאות יובל (נו"ן) שנים להנפלאות ("נפלאות" – נו"ן פלאות) דהיציאה מן המיצר בהגאולה הפרטית הנ"ל. ויהי' שנוכה להגאולה הכללית, ועד להגאולה האמיתית והשלימה "כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות", תיכף ומיד ממש. . יום א' פ' קודח, כ"ז סיון, שנת ה'תנש"א.

- 1) מיכה ז, טו.
- 2) משנת אמירת מאמר זה (תשל"ח) – אחרון ש"פ, תש"ח. נדפס בסה"מ ה'תש"ח ע' 159 ואילך.
- 3) ח"ג קעו, רע"א. וראה גם זח"א בהשמטות סי' כה (רסא, ב), הובא באוה"ת נ"ך עה"פ סק"ז (ע' תפז).
- 4) פ' ראה טז, ג.
- 5) ברכות יב, סע"ב.
- 6) בד"ה כימי צאתך הנ"ל י"ש להקדים תחלה מה שנתבאר לעיל" בהמאמר שלפניו ד"ה כי בחפזון תש"ח (נדפס בסה"מ הנ"ל ע' 151 ואילך), ושם מובא המשנה שבברכות שם.
- 7) מכילתא בשלח טו, א. הובא בתוד"ה ה"ג ונאמר – פסחים קטז, ב.
- 8) ע"ד שני הענינים [שבהחצאי ירכוע] ראה בארוכה ד"ה כי בחפזון הנ"ל.

(8) פי"ב (סה"מ שם ע' 164).

גם דגאולה העתידה, ולכן יזכירו יציאת מצרים גם בימות המשיח. ולכאורה ביאור זה דורש תוס' ביאור, כי הקשר דשני הענינים הוא ששניהם הם מצד אותו הטעם, ומזה שאומר בהמאמר שלהבין הענין דימי לשון רבים יש להקדים מה שיזכירו יציאת מצרים לע"ל, משמע, שע"י הענין דזכירת יציאת מצרים מיתוסף ביאור בהענין דימי לשון רבים.

ב) **והנה** הדיוק (בהמאמר) בזה שיזכירו יציאת מצרים לע"ל הוא לכאורה גם בהכתוב כימי צאתך גו', דכיון שהגילויים שיהיו בגאולה העתידה יהיו נעלים הרבה יותר מהגילויים שהיו ביציאת מצרים, מהו אומרו כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות, שהעילוי דגאולה העתידה הוא שגם אז יהי' אראנו נפלאות כמו שהי' ביציאת מצרים. ולהוסיף, שהדיוק בהכתוב כימי צאתך גו' הוא לכאורה דיוק גדול יותר מזה שמזכירין יציאת מצרים לע"ל⁹. כי זכירת יציאת מצרים לע"ל תהי' רק בדרך תפל¹⁰ [והדיוק בהמאמר הוא שמצד גודל העילוי דגאולה העתידה לגבי הגאולה דיציאת מצרים לא הי' צריך (לכאורה) אז להזכיר יציאת מצרים אפילו בדרך תפל], משא"כ בהכתוב כימי צאתך מארץ מצרים גו' (כימי בכ"ף הדמיון) משמע שעיקר הענין הנפלאות הי' ביציאת מצרים והכתוב מחדש שגם בגאולה העתידה יהיו נפלאות כמו שהיו ביציאת מצרים. והגם שמבואר בכ"מ¹¹ דהפירוש כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות הוא שהנפלאות שיהיו בגאולה העתידה יהיו נפלאות גם בערך הנפלאות שהיו בימי צאתך מארץ מצרים [כמרז"ל¹² עה"פ אראנו נפלאות, אראנו מה שלא הראיתי לאבות שהרי נסים ונפלאות שאני עתיד לעשות עם הבנים יותר מהפלא ונפלאות מה שעשיתי עם אבות וכן הוא אומר¹³ לעושה נפלאות גדולות לבדו כי לעולם חסדו], מ"מ, מזה שהכתוב אומר שהנפלאות שיהיו בגאולה העתידה יהיו כימי צאתך מארץ מצרים, משמע דבהנפלאות שיהיו בגאולה העתידה יהיו ב' מעלות. שהנפלאות יהיו נפלאות גדולות ביותר, נפלאות גם בערך הנפלאות שהיו ביציאת מצרים. ועוד מעלה, שהנפלאות אז יהיו כימי צאתך מארץ מצרים. ועיקר החידוש והמעלה הוא (לא שהנפלאות אז יהיו נפלאות גדולות ביותר, אלא) זה שהנפלאות אז יהיו כימי צאתך מארץ מצרים.

ג) **והענין** הוא¹⁴, דבנסים יש (בכללות) שני סוגים. נסים שלמעלה מהטבע [כהנסים שהיו ביציאת מצרים, הפיכת מים לדם וכו' ועד להנס דקריעת ים סוף שנהפך ים ליבשה], ונסים המלוכשים בדרכי הטבע. ובהם עצמם שלשה אופנים (בכללות). שלבושי הטבע הם באופן שניכר שהם רק לבוש להנס שמתלבש בהם. כנסים דחנוכה ופורים, ועד"ז כל הנסים שמברכים עליהם ברכת הנסים (נפל עליו כותל וניצל,

9) וזה שבד"ה כימי צאתך מביא רק הדיוק בזה שיזכירו יציאת מצרים לע"ל – ואינו מביא הדיוק בהכתוב כימי צאתך (אף שזהו התחלת המאמר) – יש לומר, כי הענין דזכירת יציאת מצרים לע"ל שייך להביאור דימי לשון רבים, ראה לקמן סעיף ט.

10) ברכות שם (בגמרא).

11) אוה"ת נ"ך שם סק"ג (ע' תפו) וסק"ז (ע' תפו). אוה"ת לתהלים (יהל אור) ע' קנד.

12) יל"ש בשלח רמז רנ – הובא באוה"ת לתהלים שם.

13) תהלים קלו, ד.

14) בהבא לקמן (בכל הסעיף) – ראה גם תו"מ סה"מ ניסן ע' קסב. וש"נ.

וכיו"ב¹⁵), דעם היותם מלובשים בדרכי הטבע מ"מ ניכר בגילוי הנס שבהם. למטה מזה – שלבושי הטבע מעלימים על הנס שמלובש בהם, אבל מ"מ ניכר שאירע דבר בלתי רגיל, כמו ארבעה שצריכים להודות¹⁶, דעל נסים אלו אין מברכים ברכת הנסים אבל מביאים עליהם קרבן תודה ומברכים עליהם ברכת הגומל¹⁷. למטה מזה – שלבושי הטבע מעלימים ומסתירים לגמרי על הנס, עד שאין ניכר כלל שאירע דבר בלתי רגיל. כמ"ש לעושה נפלאות גדולות לבדו ואמרו רז"ל¹⁸ אפילו בעל הנס אינו מכיר בנסו.

וצריך להבין מה שמביא במאמר רז"ל הנ"ל עה"פ אראנו נפלאות הפסוק לעושה נפלאות גדולות לבדו, הרי במאמרז"ל זה עצמו אומר שהנפלאות שיהיו בגאולה העתידה יהיו נפלאות גדולות יותר מהנפלאות שהיו ביציאת מצרים, ואעפ"כ מביא על זה הפסוק לעושה נפלאות גדולות לבדו שהם הנסים שמוסתרים לגמרי שאפילו בעל הנס אינו מכיר בהם. ומבאר הצ"צ¹⁹, דשורש הנסים המלובשים בטבע הוא ממקום נעלה יותר משורש הנסים שלמעלה מהטבע. וכל שהנסים מתלבשים יותר בטבע מורה ששרשם הוא ממקום נעלה יותר. וזהו לעושה נפלאות גדולות לבדו, ששורש הנסים המלובשים לגמרי בטבע באופן שאין בעל הנס מכיר בנסו, הם מבחינת לבדו. וזהו מה שמביא במאמרז"ל הנ"ל בענין הנפלאות שיהיו בגאולה העתידה הפסוק לעושה נפלאות גדולות לבדו, שהנפלאות שיהיו בגאולה העתידה יומשכו מבחינת לבדו.

ולהוסיף, דעפ"ז יש לבאר גם מה שהכתוב מדייק אראנו נפלאות, שעיקר החידוש הוא לא בזה שיהיו אז נפלאות אלא בזה שהקב"ה יראה את הנפלאות, כי נפלאות ישנם גם עכשיו, ועד שישנם גם נפלאות גדולות הנמשכים מבחינת לבדו, והחידוש בגאולה העתידה הוא שאז יהי אראנו נפלאות. דעכשיו, הנסים הנמשכים מבחינת לבדו הם באופן שרק לבדו יודע שזה נס, ובגאולה העתידה יהי אראנו נפלאות, שיהי נראה בגילוי הנס שבהם.

ד) והנה שני הסוגים שבנסים (נסים שלמעלה מהטבע ונסים המלובשים בטבע) יש בכל אחד מהם מעלה²⁰. וכיון שלע"ל יהיו כל הענינים בתכלית השלימות, צריך לומר, דמ"ש אראנו נפלאות הוא לא רק בנוגע להנסים המלובשים בטבע (שלע"ל יהי נראה בגילוי הנס שבהם, כנ"ל סעיף ג), אלא גם בנוגע להנסים שאינם מלובשים בטבע. וכמובן גם מזה שאומר שהנפלאות שיהיו בגאולה העתידה יהיו כימי צאתן מארץ

(15) סדר ברה"צ לאדה"ז פי"ג ס"א.

(16) ברכות נד, ב.

(17) וראה סדר ברה"צ שם פי"ג ס"ז דלפי דיעה אחת כל מי שהי' בסכנה וניצול (לא רק ארבעה

שמנו חכמים) צריך לברך ברכת הגומל.

(18) נדה לא, א.

(19) אדה"ת לתהלים שם.

(20) ראה בארוכה תו"מ סה"מ ניסן ע' קסו ואילך.

מצרים, דהנסיים שהיו ביציאת מצרים היו למעלה מהטבע²¹. ולהוסיף, דזה שנסיים נק' בשם נפלאות הוא (בפשטות) לפי שהם פלא שאין להם מקום בטבע, ומזה מובן, דמ"ש אראנו נפלאות ואיתא במדרש שהנפלאות שיהיו בגאולה העתידה יהיו גדולות יותר מהנפלאות שהיו ביציאת מצרים [ועד שיהיו נפלאות בערך הנפלאות שהיו ביציאת מצרים] – הכוונה בזה היא, שהפלא (למעלה מהטבע) בהנסיים שיהיו בגאולה העתידה הוא פלא גם בערך הפלא דהנסיים שהיו ביציאת מצרים²². וצריך להבין מ"ש אראנו נפלאות, דלכאורה, להפירוש שאראנו נפלאות קאי על הנסיים שלמעלה מהטבע (ובפרט שהלמעלה מהטבע דהנפלאות שיהיו לע"ל יהי' עוד יותר מהלמעלה מהטבע שהי' בהנסיים דיציאת מצרים), מהו החידוש בזה שיראו את הנפלאות.

ה) **ויובן** זה בהקדים מה שהובא לעיל (סעיף ג) שהנסיים שאין בעל הנס מכיר בנסו שורש המשכתם הוא מבחינת לבדו. וצריך להבין, איך אפשר שלבושי הטבע יעלימו ויסתירו על נס שנמשך מבחינת לבדו. והענין הוא, דמהמעות בנסיים המלובשים בטבע לגבי הנסיים שלמעלה מהטבע, הוא כמו שמבאר אדמו"ר האמצעי בשער האמונה²³, דע"י שהנס מתלבש בטבע הוא בא בגילוי. דהנסיים שאינם מלובשים בטבע, יודעים רק מציאותם ולא מהותם. וכמו נס דתחיית המתים, דהגם שרואים בפועל שבתחילה הי' מת ועכשיו הוא חי, אין יודעים ומשיגים איך הוא קם לתחי'. ועד"ז הוא בכל הנסיים שלמעלה מהטבע. ולכן נקראים נסיים אלו בשם נפלאות, דפלא הוא זה שאינו מושג בשכל [ועד, שכשארם רואה דבר פלא הוא משתומם על זה, דהשתוממות הוא ביטול השכל²⁴]. וע"י שהנס מתלבש בטבע, הוא בא בגילוי, שמשיגים את מהותו. כהנס דפורים, שיודעים ומשיגים איך נתבטלה הגזירה (שזה הי' ע"י אסתר וכו'). וכן ארבעה שצריכים להודות, שיודעים ומשיגים איך נתרפא החולה (שזה הי' ע"י סממני הרפואה), וכיו"ב.

ויש לומר, דענין זה [שבהנסיים המלובשים בטבע, מהות הנס הוא בגילוי] הוא בעיקר בהנסיים שאין בעל הנס מכיר בנסו. דהנסיים שניכר בגילוי שלבושי הטבע הם רק לבוש להנס שמתלבש בהם, ואפילו הנסיים שאין ניכר בהם בגילוי שהוא נס אבל מ"מ ניכר שהוא דבר בלתי רגיל (כמו ארבעה שצריכים להודות), הם בגדר פלא שאינם מובנים בשכל [שלכן צריכים להודות עליהם, דהודאה הוא ביטול השכל²⁵], והנסיים שאין בעל הנס מכיר בנסו הם מלובשים בטבע כ"כ עד שמושגים בשכל. ועפ"ז יש לומר

21) להעיר גם מ"ש בההפטורה דאחש"פ (ישעי' יא, טז) והיתה מסילה גו' כאשר היתה לישראל ביום עלותו מארץ מצרים, דוהיתה מסילה גו' הוא נס שאינו מלובש בטבע והכתוב מדמה זה לקי"ס שהיתה ביציאת מצרים.

22) דגם בנסיים שאינם מלובשים בטבע ישנם ריבוי סוגי נסיים – ראה לקו"ש ח"ז ע' 225. ובכ"מ.

23) פט"ו (ל, ב).

24) המשך תער"ב ח"ב ע' תתצד. ובכ"מ.

25) סידור (עם דא"ח) מד, ג. קונטרס פירוש המילות ספקל"ט.

דזה שהנסים הנמשכים מבחינת לבדו הם באופן שאין בעל הנס מכיר בנסו, הוא, כי הענינים הנמשכים מבחינת לבדו הם בגילויי ככל מקום (כי אין שייך שיהי' אידה דבר שיוכל להעלים עליהם), ולכן הם מלובשים בטבע באופן שאין בעל הנס מכיר בנסו, שאין בהם פלא כלל (גם לא כהפלא דארבעה שצריכים להודות) והם מושגים בשכל²⁶.

ו) **והנה** החילוק דשני הסוגים שבנסים בשרשם הוא (כמבואר בשער האמונה שם²⁷) דהנסים המלובשים בטבע שורש המשכתם הוא מזה שאוא"ס הוא למטה מטה עד אין תכלית²⁸ — ענין ההתפשטות והגילוי דאוא"ס, שהוא מתפשט ומתגלה עד למטה מטה²⁹, ולכן הם באים בגילוי, עד שהם מושגים גם בשכל האדם, והנסים שלמעלה מהטבע שורש המשכתם הוא מזה שאוא"ס הוא למעלה מעלה עד אין קץ²⁸ — ענין ההתעלמות והעלי' שבאוא"ס, שהוא מתעלה ומתעלם בהעלם אחר העלם ובעילוי אחר עילוי, למעלה מעלה²⁹, ולכן, גם כשהם נמשכים למטה הם למעלה מגילוי, נפלאות. וזהו³⁰ כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות, שבגאולה העתידה, גם הנפלאות ששורש המשכתם הוא מזה שאוא"ס למעלה מעלה עד אין קץ, יהיו בגילוי, והגילוי יהי' באופן דראי'³¹, אראנו.

ויש לומר, שבאראנו נפלאות שיהי' לע"ל, שני ענינים. שגם הנסים דלע"ל שלא יהיו מלובשים בטבע [כמו בקיעת הים והנהר — והחרים הוי' את לשון ים מצרים והניף ידו על הנהר גו'³²] יהיו בגילוי, ע"ד הנס דקריעת ים סוף שהי' ביציאת מצרים, דהגם שהי' למעלה מהטבע מ"מ ראו אז בגילוי (לא רק בקיעת הים, אלא גם) הגילוי שעל ידו נבקע הים, שכאוא"ס הי' מראה באצבעו ואומר זה אלי ואנוהו³³. והחידוש באראנו נפלאות דלע"ל לגבי הגילוי דקריעת ים סוף הוא, שהנפלאות שיהיו לע"ל יהיו נפלאות גם בערך הנפלאות שהיו ביציאת מצרים, היינו, שהנפלאות דלע"ל יומשכו ממקום נעלה יותר מהנפלאות שהיו ביציאת מצרים³⁴ [ולכן יהיו גם נפלאות גדולות יותר בפשטות], ואעפ"כ

26) וזה שלבושי הטבע מעלימים על ה"נס", שאין ניכר שזה נס — אין זה נוגע לבחינת "לבדו". כי זה שנמשך מבחינת "לבדו" הוא הענין עצמו, אבל באיזה אופן יהי' הענין — אם באופן דטבע או באופן דנס (שינוי הטבע) — זה נוגע לבחינת הגילויים [דכשהמשכה מבחינת לבדו היא ע"י בחינת הסוכב (הוי') היא באופן דנס שלמעלה מהטבע, וכשהמשכה היא ע"י בחינת ממלא (אלקים) היא באופן דטבע], ועל בחינת הגילויים הטבע הוא מסתיר, דאלקים מעלים ומסתיר על הוי'. וראה בארוכה שיחת מוצאי ש"פ אחרי שנה זו (תשל"ח).

27) פט"ז (לא, א).

28) ראה תקו"ז סוף תיקון נו (וראה שם תיקון יט — מ, ב). ז"ח יתרו לד, סע"ג.

29) המשך באתי לגני ה'שיית פ"ג ואילך (סה"מ ה'תשי" ע' 133 ואילך). וראה עד"ו המשך תרס"ו ס"ע קפח ואילך.

30) שער האמונה שם.

31) דלא רק שיהיו מושגים בשכל אלא שיהיו גם באופן דראי'.

32) ישעי' יא, טו.

33) בשלח טו, ב ובפרש"י.

34) כי זה שאוא"ס הוא למעלה מעלה הוא עד אין קץ, ולכן גם בהנפלאות הנמשכים מזה שאוא"ס הוא למעלה מעלה יש ריבוי מדריגות אין קץ.

היו בגילוי ובאופן דראי. וגם, שהגילוי שהי' בקי"ס הי' רק לפי שעה, והגילוי דלע"ל (הגם שיהי' גילוי נעלה יותר מהגילוי שהי' בקי"ס, מ"מ) יהי' באופן תמידי ונצחי³⁵. ועוד ענין באראנו נפלאות, דע"י שלע"ל יתגלו הנפלאות לישראל, תהי' המשכתם גם בעולם באופן של גילוי, ולכן יתלכשו אז בטבע. ואעפ"כ יהיו נפלאות, כי זה שיתלכשו בטבע הוא לא מפני שהם בגדר גילוי נכהנסים המלוכשים בטבע עכשיו, ששורש המשכתם הוא מזה שאוא"ס הוא למטה מטה, ענין ההתפשטות והגילוי דאוא"ס, אלא, דהגם ששורש המשכתם הוא מזה שאוא"ס הוא למעלה מעלה עד אין קץ, העלם שלמעלה מגילוי ניתירה מזה, שהוא העלם שלמעלה גם מוגדר גילוי, וכמבואר בהמשך ההילולא³⁶, דזה שאוא"ס הוא למעלה מעלה כו' הוא שגם בעצמותו אינו בגדר גילוי, מ"מ יהיו מלוכשים בטבע, כי לע"ל גם ההעלם (שלמעלה מגילוי) יהי' בגילוי.

ז) **ויש** לומר, דבהתלכשות הנפלאות בטבע שיהי' לע"ל, שני ענינים. דזה שהנפלאות שלמעלה מטבע יתלכשו בטבע הוא כי אז גם ההעלם שלמעלה מגילוי יומשך בגילוי. וזה שהטבע לא יסתיר על הנפלאות הוא לפי שאז תהי' עליית הטבע, שגם הטבע יהי' כלי להנפלאות שלמעלה מהטבע. ועפ"ז יש לבאר הקשר דשני הפירושים באראנו נפלאות – פירוש אדמו"ר האמצעי שגם הנפלאות שלמעלה מהטבע יראו אז בגילוי (ולא כמו עכשיו שהנפלאות שלמעלה מהטבע יודעים רק מציאותם), ופירוש הצ"צ שגם בהנסים המלוכשים בטבע (נפלאות גדולות הנמשכים מבחינת לבדו) יהי' נראה בגילוי הנס שבהם (כנ"ל סעיף ג) – כי התוכן דשני הפירושים הוא שלע"ל יהי' הטבע כלי ללמעלה מהטבע, שלכן לא יסתיר הטבע על הנסים המלוכשים בו. אלא שלפירוש הצ"צ, ענין אראנו נפלאות הוא שהטבע לא יסתיר על הנסים השייכים לטבע (היינו, הנסים הנמשכים מזה שאוא"ס הוא למטה מטה כו', ענין הגילוי דאוא"ס). דהטבע כמו שהוא עכשיו מסתיר גם על נסים אלה. כי שורש הנסים המלוכשים בטבע הוא בהגילוי דאוא"ס, דבכללות הוא שם הוי' שלמעלה מהטבע, ושורש הטבע הוא משם אלקים (אלקים בגימטריא הטבע³⁷) שמעלים ומסתיר על שם הוי'. ולע"ל יהי' שם אלקים כלי להגילוי דהוי'. ולפירוש אדמו"ר האמצעי, ענין אראנו נפלאות הוא שהטבע הנמשך משם אלקים יהי' כלי (גם) להנפלאות שלמעלה מהטבע הנמשכים מזה שאוא"ס הוא למעלה מעלה כו', העלם שלמעלה מגילוי (למעלה מהוי').

ח) **וע"פ** המובא לעיל (מהמאמר) שבהגאולה דיציאת מצרים נפתח הצנור גם דגאולה העתידה, יש לומר, שבהגאולה דיציאת מצרים נמשך גם הנתנית כח על הענין דאראנו נפלאות שיהי' בגאולה העתידה. והענין הוא, דזה שלע"ל יהי' הטבע כלי

35) סה"מ ה'תש"ח שם ע' 152. ובכ"מ.

36) המשך באתי לגני הש"ת פט"ז (סה"מ ה'תש"י ע' 151).

37) פרדס שער יב (שער הנתיבות) פ"ב. ר"ח שער התשובה פ"ו ד"ה והמרגיל (קכא, ב).

שעהיה"א רפ"ו. וראה בהנסמן תו"מ סה"מ אלול ע' רסג הערה 76.

ללמעלה מהטבע [ענין אראנו נפלאות] הוא ע"י הביירוים, שע"ז מזדכך העולם ומתעלה ונעשה כלי ללמעלה מהטבע. דהתחלת ענין הביירוים היתה ביציאת מצרים. דע"י שעבדים היינו לפרעה במצרים³⁸ [לפרעה — מלך קשה, במצרים — מדינה קשה, שאין³⁹ עבד יכול לברוח משם] ואעפ"כ עמדו בנסיון, ע"ז ביררו הניצוצות שהיו במצרים. ועד שוינצלו את מצרים⁴¹, שעשאוה כמצולה שאין בה דגים וכמצודה שאין בה דגן⁴², וע"ז ניתן הכח על עבודת הביירוים בכל הימים שלאחרי יציאת מצרים (ימי לשון רבים), כולל גם הימים שבזמן הגלות.

ויש לומר, דמהטעמים על זה שמזכירין יציאת מצרים בכל יום הוא כי ע"ז מיתוסף בהנתינת כח שנמשך מיציאת מצרים על עבודת הביירוים בכל יום. וע"י שבכל יום ויום מבררים עוד ניצוצות ועוד ניצוצות, מתקרבים יותר לביאת המשיח, כי ע"י כל ניצוץ שנתברר, נעשה העולם יותר מזוכך, ועד שבגמר הביירוים יהי' העולם כלי לגילוי אלקות שלמעלה מעולמות, דבכללות הוא שהטבע דעולם יהי' כלי ללמעלה מהטבע, אראנו נפלאות. ולכן יזכירו יציאת מצרים גם בימות המשיח, כי זה שאז יהי' העולם כלי לגילוי אלקות שלמעלה מעולמות הוא ע"י הגאולה דיציאת מצרים. וזהו כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות, דזה שאומר שאראנו נפלאות (לע"ל) יהי' כימי צאתך מארץ מצרים הוא, כי הנתינת כח על הענין דאראנו נפלאות שיהי' לע"ל היא מיציאת מצרים. ומדייק כימי צאתך, כימי לשון רבים, כי ביציאת מצרים היתה רק הנתינת כח על הענין דאראנו נפלאות, ובכדי שהענין דאראנו נפלאות יומשך בפועל הוא ע"י עבודת הביירוים בהימים שבין יציאת מצרים וגאולה העתידה, שהם ימי צאתך מארץ מצרים (כנ"ל סעיף א מהמאמר), ימי לשון רבים.

ט) ויש לומר, דמהחילוקים בין הכתוב כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות והכתוב למען תזכור את יום צאתך מארץ מצרים כל ימי חיך שממנו למידין שמזכירין יציאת מצרים גם בימות המשיח, הוא, דהכתוב כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות מדבר בגאולה העתידה, ואומר כימי צאתך מארץ מצרים שהנתינת כח על אראנו נפלאות שבגאולה העתידה הוא מימי צאתך מארץ מצרים, והכתוב למען תזכור גו' נאמר בפרשת שמור את חודש האביב ועשית פסח גו'⁴³, דפסח הו"ע יציאת מצרים, ואומר למען תזכור את יום צאתך מארץ מצרים כל ימי חיך להביא לימות המשיח, שהכוונה בהגאולה דיציאת מצרים היא שתהי' (נוכרת ו) נמשכת גם בהימים שלאח"ז,

(38) ואתחנן ו, כא.

(39) רש"י יתרו יח, ט (ממכילתא שם).

(40) ראה גם הגש"פ עם לקוטי טעמים ומנהגים ע' יד.

(41) בא יב, טו.

(42) ברכות ט, ב.

(43) ראה טז, א.

בימות המשיח. ועפ"ז יש לבאר מ"ש בהמאמר שלהבין הענין דימי לשון רבים יש להקדים הענין דזכירת יציאת מצרים לע"ל, כי זה שמזכירין יציאת מצרים בימות המשיח הוא לפי שזהו ענינה של יציאת מצרים, ועפ"ז יובן יותר מה שכל הימים מזמן יציאת מצרים עד גאולה העתידה [שעל ידם נמשך הכח שביציאת מצרים (על הגאולה העתידה) מהכח אל הפועל] הם ימי צאתך מארץ מצרים, ימי לשון רבים.

וע"פ הנ"ל שענינה של יציאת מצרים הוא להביא הגאולה העתידה, מובן, שע"י זכירת יציאת מצרים בכל יום, ובפרט ע"י סיפור ביציאת מצרים בליל הפסח [בשעה⁴⁴ שיש מצה ומרור מונחים לפניך⁴⁵. ובזמן שביהמ"ק הי' קיים – בשעה שיש פסח מצה ומרור מונחים לפניך⁴⁶], ממהרים עוד יותר קיום היעוד כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות, בגאולה העתידה ע"י משיח צדקנו, יבוא ויגאלנו בגאולה האמיתית והשלימה, ובמהרה בימינו.

44) השייכות הענין המובא בהצאי ריבוע לתוכן המאמר – ראה בארוכה שיחת מוצאי ש"פ אחרי שנה זו (תשל"ח).

45) נוסח ההגדה ממכילתא עה"פ בא יג, ח.

46) שבלי הלקט. וראה פרש"י בא שם.